

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

ÜÇÜNCÜ DAİRE

**Ali DÖKER ve Yusuf ÖZTEKİN tarafından 20 Temmuz 1999 tarihinde
Türkiye aleyhine yapılan 51398/99 no'lu başvurunun**

**KABULEDİLEBİLİRLİĞİNE İLİŞKİN KARAR
(22 Haziran 2006)**

OLAYLAR

Ali Döker ve Yusuf Öztekin isimli başvuranlar, Türk vatandaşıdır, sırasıyla 1933 ve 1929 doğumludur ve Diyarbakır'da ikamet etmektedir.

A.Dava Şartları

Taraflarca sunulduğu şekliyle, dava olayları şu şekilde özetlenebilir.

1.Başvuranların sunduğu şekliyle olaylar

Mayıs 1994'e kadar, başvuranlar, Diyarbakır – Silvan'da bulunan Dolapdere Köyü'ne bağlı, mülklerinin bulunduğu Erkenciler kırsalında ikamet etmekteydi. Civar bölgede PKK teröristleri ile yapılan bir çatışmanın ardından, güvenlik güçleri Erkenciler'e intikal etmiş ve köylülerden bir köy korucusu sistemi oluşturmalarını talep etmiştir. Köylülerin reddetmesi üzerine, güvenlik güçleri, kırsalı boşaltmıştır.

Bunu takiben, başvuranlar, şu anda ikamet ettikleri, Diyarbakır il merkezine taşınmıştır.

Belirli olmayan bir tarihte, güvenlik güçleri, kırsaldaki evleri ve ekili arazileri ateşe vermiştir.

Bu olaylardan sonra, başvuranlar, şikâyetlerini idari ve askeri makamlara ileterek köylerine geri dönmeyi ve alternatif olarak, tarlalarını ekip biçmeye devam etmeyi talep etmişlerdir. Başvuranlar, 17 Ocak 1996 tarihinde Diyarbakır Valiliği'ne gönderilmiş olan yazı haricinde, tüm şikâyetlerine ve taleplerine ilişkin kopya sunamadıklarını ileri sürmüşlerdir.

Jandarma Komutanlığı'na iletilmiş olan bu yazıda, Döker, yaşadıkları kırsalın güvenlik güçlerince yakıldığını belirtmiş ve tazmin talebinde bulunmuştur.

Yetkililer, bu taleplere yanıt vermemiş, herhangi bir girişimde bulunmamıştır.

2.Hükümet'in sunumuyla olaylar

Yetkililerce yürütülen soruşturma, başvuranların köylerini kendi istekleriyle terk ettiklerini işaret etmekteydi. Güvenlik güçleri, başvuranların köyüne zarar vermemiş ve onları evlerini terk etmeye zorlamamıştır.

Resmi kayıtlara göre, başvuranların evlerine ve köylerindeki mülklerine geri dönmesine hiçbir engel bulunmamaktaydı. Terör nedeniyle köylerini terk edenler, hâlihazırda köylerine dönmeye ve faaliyetlerine tekrar başlamıştı.

14 Temmuz 2004 tarihinde, Terör ve Terörle Mücadeleden Kaynaklanan Kayıpların Karşılanması Kanunu, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde kabul edilerek 27 Temmuz 2004 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu Kanun, köylerindeki mülklerine erişimleri engellenen kişilerin AİHS kapsamındaki mağduriyetlerini tazmin etmeye muktedir yeterli bir hukuk yolu sunmuştur.

Bu bağlamda, yetmiş altı ilde Zarar Tespit ve Tazmin Komisyonları kurulmuştur. Terör ya da yetkililerin terörle mücadelede aldıkları tedbirlerin sonucu olarak zarara uğramış kişiler, tazmin talebinde bulunarak ilgili tazmin komisyonuna başvurabilirler.

Bu komisyonlara başvuranların sayısı hâlihazırda yaklaşık 170.000'dir. AİHM'de davaları görülmekte olan 800 kişi daha, tazmin komisyonlarına başvurmuştur. Pek çok köylüye, uğradıkları zarar için hâlihazırda tazminat verilmiştir.

ŞİKÂyetLER

Başvuranlar, AİHS'nin 1 no'lu Protokolü'nün 1. maddesi ile 13. maddesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1 no'lu Protokol'ün 1. maddesi kapsamında, mallarına gelen zarardan ve köylerine erişememekten dolayı, mülklerinden faydalanamadıklarını öne sürerek şikâyetçi olmuşlardır.

AİHS'nin 13. maddesi kapsamında, 1 no'lu Protokol'ün 1. maddesi kapsamındaki mağduriyetlerine ilişkin olarak etkili bir hukuk yollarının bulunmadığını belirtmişlerdir.

HUKUK

A.1 no'lu Protokol'ün 1. maddesi kapsamındaki şikâyet

Başvuranlar, evlerinin tahrip edilmesi, zorla yerlerinden çıkarılmaları ve yetkililerin evlerine ve topraklarına dönmelerine izin vermemesi, 1 no'lu Protokol'ün 1. maddesini ihlal etmiştir. Bu maddeye göre:

“Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Herhangi bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir.

Yukarıdaki hükümler, devletlerin, mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını düzenlemek veya vergilerin ya da başka katkıların veya para cezalarının ödenmesini sağlamak için gerekli gördükleri yasaları uygulama konusunda sahip oldukları hakka hâlel getirmez.”

Hükümet, AİHM’nin yargılama şekline itiraz ederek başvuruların, 27 Temmuz 2004 tarihli Tazmin Kanunu’nun sunduğu yeni hukuk yolundan faydalanmadıklarını belirtmiştir. Bu bağlamda, 29 Haziran 2004 tarihli *Doğan ve Diğerleri* kararının akabinde oluşturdukları mekanizmanın, başvuruların şikâyetlerine tazmin sağlamaya muktedir olduğunu ve makul bir başarı olasılığı ortaya koyduğunu ifade etmiştir.

AİHM, Tazmin Kanunu kapsamında, bu davadaki başvurular ve davaları AİHM’de görülmekte olan diğer başvurular gibi kişilerin, yerlerinden edilmeleri ve Türkiye’nin güneydoğusundaki köylerindeki mülklerine erişememe sonucunda maruz kaldıkları zararlar ilgili tazmin talep etmek için 3 Ocak 2007 tarihine kadar tazmin komisyonlarına başvurabileceklerini gözlemler.

AİHM, sözkonusu hukuk yolunu hâlihazırda incelemiş ve iddia edildiği üzere zorla yerinden çıkarılma ve Türkiye’nin güneydoğusundaki köylerindeki mülklerine erişememeye ilişkin şikâyetlerle ilgili olarak bu hukuk yolunu etkili bulmuştur. Özellikle, yeni hukuk yolunun erişebilir olduğunu ve makul bir başarı olasılığı sunduğunu mütalaa etmiştir. (*İçyer*, §§ 73-87).

Yukarıda anlatılanlar ışığında, AİHM, başvuruları iç hukuk yollarını tüketmeden muaf tutacak hiçbir istisnai koşul bulunmadığı kanısındadır.

Buna göre, bu şikâyetler, AİHS’nin 35 §§ 1. ve 4. maddeleri bağlamında iç hukuk yollarının tüketilmemesi sebebiyle reddedilmelidir.

B.AİHS’nin 13. maddesi kapsamındaki şikâyet

Başvurular, 1 no’lu Protokol’ün 1. maddesi kapsamındaki mağduriyetlerini tazmin edebilecek hiçbir etkili hukuk yollarının bulunmadığını ileri sürerek şikâyetçi olmuşlardır. AİHS’nin 13. maddesine atıfta bulunmuşlardır:

“Bu Sözleşme’de tanınmış olan hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkes, ihlal fiili resmi görev yapan kimseler tarafından bu sıfatlarına dayanılarak yapılmış da olsa, ulusal bir makama etkili bir başvuru yapabilme hakkına sahiptir.”

Hükümet, yukarıdaki iddialara itiraz ederek başvuruların faydalanmadıkları etkili hukuk yolları bulunduğunu ileri sürmüşlerdir.

AİHM, Tazmin Kanunu’nun, başvurulara, kendilerinin, iddia edildiği üzere zorla yerlerinden çıkarılmaları, mülklerinin tahrip edilmesi ve mülklerine erişimlerinin engellenmesine ilişkin şikâyetleriyle ilgili olarak etkili bir hukuk yolu sunduğunu halihazırda tespit etmiştir. Bu tespit, AİHS’nin 13. maddesi kapsamındaki şikâyet bağlamında geçerlidir.

Buna göre, bu şikayet, temelsizdir ve AİHS'nin 35 §§ 3. ve 4. maddesi bağlamında reddedilmelidir.

Bu nedenlerden dolayı, AİHM oybirliğiyle

Başvuruyu kabuledilmez *ilan etmiştir*.

Vincent BERGER
Yazı İşleri Müdürü

Bostjan ZUPANCIC
Başkan